

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

Sodba III Ips 166/2006

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2008:III.IPS.166.2006

Evidenčna številka: VS4001258

Datum odločbe: 11.11.2008

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - MEDIJSKO PRAVO

Institut: ničnost pogodbe o prodaji poslovnega deleža - lastniški deleži v premoženju izdajatelja radijskega programa - omejitev svobode urejanja obligacijskih razmerij - soglasje ministrstva

Zveza: OZ člen 86.ZMed člen 58, 60.

Objava v zbirki VSRS: G 2005-2008

Jedro

Določilo prvega odstavka 58. člena ZMed je treba razumeti kot omejitev avtonomije volje pogodbenih strank. Za pridobitev lastninskega ali upravljalškega deleža oziroma glasovalnih pravic nad določenim odstotkom je bilo namreč potrebno (poleg soglasja volj pogodbenih strank še) soglasje tretjega.

Soglasje pristojnega ministrstva je bilo v konkretnem primeru predpostavka za nastanek tistega dela Pogodbe, na podlagi katerega bi četrti toženec lahko pridobil poslovni delež, ki bi presegal dvajset odstotkov Radia. In ker četrti toženec po dejanskih ugotovitvah sodišč prve in druge stopnje ni pridobil soglasja iz prvega odstavka 58. člena ZMed, niso bile izpolnjene vse (splošne in posebne) predpostavke za nastanek Pogodbe v tem delu.

Izrek

1. Reviziji se ugodi, sodba sodišča druge stopnje se spremeni tako, da se zavrne pritožba tožeče stranke tudi v delu, v katerem je izpodbijala zavrnitev primarnega tožbenega zahtevka na ugotovitev ničnosti Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... z dne 29.8.2003, in se potrdi sodba sodišča prve stopnje v točkah I/1 in III izreka.

2. Tožeča stranka mora plačati prvi in drugi toženki ter četrtemu tožencu vsakemu po 374,54 EUR za stroške pritožbenega postopka, v roku 15 dni, po tem roku pa za primer zamude še zakonske zamudne obresti, ki tečejo od šestnajstega dne, šteto od vročitve te sodbe, do plačila.

3. Tožeča stranka mora plačati četrtemu tožencu 1.123,63 EUR za stroške revizijskega postopka v roku 15 dni, po tem roku pa za primer zamude še zakonske zamudne obresti, ki tečejo od šestnajstega dne, šteto od vročitve te sodbe, do plačila.

4. Tožeča stranka sama nosi svoje stroške revizijskega postopka.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo primarni tožbeni zahtevek v delu, v katerem je tožeča stranka uveljavljala ugotovitev ničnosti Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... z dne 29.8.2003, ki so jo v obliki notarske listine podpisali četrti toženec kot kupec in prve tri toženke kot prodajalke. Prav tako je sodišče prve stopnje zavrnilo primarni tožbeni zahtevek v delu, v katerem naj bi sodišče ugotovilo, da je tožeča stranka postala imetnica poslovnega deleža, ki je bil predmet razpolaganja s Pogodbo o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... Sodišče prve stopnje je zavrnilo tudi podrejeni tožbeni zahtevek, s katerim je tožeča stranka (ponovno) uveljavljala ugotovitev ničnosti Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... ter ugotovitev, da so prva, druga in tretja toženka še vedno imetnice poslovnih deležev, ki so bili predmet razpolaganja s Pogodbo. Sodišče prve stopnje je odločilo tako, ker je presodilo, da Pogodba ni nična.

2. Sodišče druge stopnje je z izpodbijanem delom sodbe sodbo sodišča prve stopnje (delno) spremenilo, ker je drugače kot sodišče prve stopnje presodilo, da je nična Pogodba o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ...

3. Proti sodbi sodišča druge stopnje je četrti toženec vložil pravočasno revizijo. V reviziji uveljavlja revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava. Meni namreč, da Pogodba ni nična, ker se zatrjevane prepovedi iz Zakona o medijih nanašajo na eno samo pogodbeno stranko, Zakon o medijih pa določa druge, kazenske sankcije za kršitve prepovedi.

4. Revizija je bila vročena Vrhovnemu državnemu tožilstvu in tožeči stranki, ki nanjo ni odgovorila.

5. Revizijsko sodišče je na podlagi 2. odstavka 130. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravnem postopku (Ur.l. RS 45/2008; ZZZP-D) uporabilo Zakon o pravnem postopku s spremembami, ki so bile uveljavljene pred ZZZP-D (Ur. l. RS 73/2007 - uradno prečiščeno besedilo; ZZZP).

Revizija je utemeljena.

6. V prvem odstavku 58. člena Zakona o medijih (Ur.l. RS 35/2001; ZMed), ki je veljal v času podpisa Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ..., je bilo določeno, da je "za pridobitev dvajset (20) ali več odstotkov lastninskega ali upravljalkega deleža oziroma glasovalnih pravic v premoženju izdajatelja radijskega ali televizijskega programa potrebno pridobiti soglasje pristojnega ministrstva, ki soglasje izda po predhodnem mnenju agencije." Sklepanje po nasprotnem razlogovanju potrjuje pravilnost stališča pritožbenega sodišča, da brez soglasja pristojnega ministrstva ni mogoče pridobiti deleža, ki bi presegal dvajset odstotkov v premoženju izdajatelja radijskega ali televizijskega programa. Določilo prvega odstavka 58. člena ZMed je zato treba razumeti kot omejitev avtonomije volje pogodbenih strank. Za pridobitev lastninskega ali upravljalkega deleža oziroma glasovalnih pravic nad določenim odstotkom je

bilo namreč potrebno (poleg soglasja volj pogodbenih strank še) soglasje tretjega. ZMed je takšno omejitev določal v javnem interesu, kot pravilno opozarja vlagatelj odgovora na revizijo, v prid raznolikosti programskih vsebin, ki jih (posredno) zagotavlja lastniška pluralnost.(1) Soglasje pristojnega ministrstva (to je Ministrstva za kulturo - drugi odstavek 10. člena ZMed) je tako dodatna - v ZMed določena - predpostavka za veljavno sklenitev pogodbe, katere predmet je (med drugim) pridobitev dvajset ali več odstotnega upravljskega deleža v izdajatelju radijskega ali televizijskega programa (prim. 19. člen Obligacijskega zakonika, Ur.l. RS 83/01 s spremembami; OZ).(2)

7. Pravkar razloženo za konkretni primer pomeni, da je bilo soglasje pristojnega ministrstva predpostavka za nastanek tistega dela Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ..., na podlagi katerega bi četrti toženec lahko pridobil poslovni delež, ki bi presegal dvajset odstotkov Radia B. d.o.o. In ker četrti toženec po dejanskih ugotovitvah sodišč prve in druge stopnje ni pridobil soglasja iz prvega odstavka 58. člena ZMed, niso bile izpolnjene vse (splošne in posebne) predpostavke za nastanek Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... v tem delu. Zato Pogodba o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... v tem delu ni imela veljavnega pravnega učinka. Enako velja tudi za določbe Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ..., ki se nanašajo na trenutek pridobitve poslovnega deleža. Ker je bila pogodbeno avtonomija omejena, dogovor pogodbenih strank o pridobitvi poslovnega deleža, ki presega dvajset odstotni delež četrtega toženca v Radiu B. d.o.o., z dnem podpisa Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. 241/P/KDH-03 ni mogel veljavno učinkovati - njegovo učinkovanje je bilo namreč odvisno od pridobitve soglasja pristojnega ministrstva. Iz doslej razloženega sledi še, da zatrjevane kršitve 60. člena ZMed ni bilo, saj četrti toženec zgolj na podlagi Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. 241/P/KDH-03 ni veljavno pridobil poslovnega deleža, ki bi presegal dvajset odstotkov Radia B. d.o.o..

8. Smisel sankcije ničnosti pogodb (86. člen OZ) je v preprečevanju učinkov protiustavnih, nezakonitih in nemoralnih pogodb. Takih učinkov Pogodbi o prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... ni mogoče pripisati. Četrti toženec namreč na podlagi Pogodbe prodaji in nakupu poslovnih deležev št. ... ni pridobil poslovnega deleža, ki bi presegal dvajset odstotkov Radia B. d.o.o. (prim. 7. točko te obrazložitve). Nastop učinka, s prepovedjo katerega je pritožbeno sodišče utemeljilo sankcijo ničnosti sporne pogodbe, je zakonodajalec preprečil že z omejitvijo avtonomije volje pogodbenih strank (prim. 6. točko te obrazložitve). Sankcija ničnosti pa v opisani situaciji izgubi smisel, ki ji ga je pripisalo pritožbeno sodišče.

9. Revizijsko sodišče je zaradi zmotne uporabe materialnega prava na podlagi prvega odstavka 380. člena ZPP reviziji ugodilo in odločilo, kot je razvidno iz izreka sodbe.

10. Sprememba izpodbijane sodbe je narekovala spremembo stroškovnega dela izpodbijane sodbe (drugi odstavek 165. člena ZPP). Tožeča stranka mora tako prvi, drugi in četrti toženki plačati za stroške odgovora na pritožbo vsaki po 374,54 EUR. Revizijsko sodišče je prisodilo vse zahtevane stroške v odgovoru na pritožbo: 2000 odvetniških točk za sestavo odgovora na pritožbo, 40 odvetniških točk za materialne stroške, kar je ob vrednosti točke 0,4590 EUR 936,36 EUR, upošteva še 20 odstotni DDV pa 1.123,63 EUR. Revizijsko sodišče je znesek 1.123,63 EUR porazdelilo po enakih delih med sospornike, ki so vložili odgovor na pritožbo, ker je logično, da se uporabi enako načelo, kot ga prvi odstavek 161. člena ZPP določa za primer, če je sospornikom naložena obveznost povračila stroškov nasprotne stranke.

11. Četrti toženec je z revizijo uspel. Tožeča stranka mu mora zato povrniti njegove stroške revizijskega postopka (154. člen v zvezi z drugim odstavkom 165. člena ZPP). Te je revizijsko sodišče odmerilo v okviru zahtevanih stroškov: 2000 odvetniških točk za sestavo revizije, 40 odvetniških točk za materialne stroške, kar je ob vrednosti točke 0,4590 EUR 936,36 EUR, upošteva še 20 odstotni DDV pa 1.123,63

EUR. Ker je tožeča stranka v revizijskem postopku propadla, mora sama nositi svoje stroške odgovora na revizijo.

12. Revizijsko sodišče je o zahtevanih zamudnih obrestih na prisojene stroške odločilo skladno z načelnim pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča RS, ki je bila 13.12.2006 (Pravna mnenja, I/2006, stran 7, obr.)

-----Op. št. (1): Iz obrazložitve Predloga ZMed, Poročevalec 35/99 z dne 28.5.1999. Op. št. (2): Prim. še Vesna Rijavec, komentar k 19. členu Obligacijskega zakonika v Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, stran 221.

Datum zadnje spremembe: 24.09.2014